

بسمه تعالی

تاملی بر افزایش سطح کشت زیتون در استان گلستان از منظر آب

سید محسن حسینی (برساووش)، کارشناس مسایل آب

در انتهای مرداد ماه سال جاری، به همت انجمن زیتون و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان گلستان، تالار فخرالدین اسعد گرگانی شاهد برگزاری همایش زیتون با حضور معاون باغبانی وزارت جهاد کشاورزی و فعالان بخش‌های مختلف زیتون بود.

زنجیره صاحبان نهالستان، باغداران، کارخانجات کنسرو و روغن‌کشی و بازرگانان مرتبط با زیتون از جمله فعالان کشت و صنعت زیتون در بخش خصوصی هستند که در این همایش سخنان در خور توجهی برای گفتن داشتند.

البته اختلاف دیدگاه و نظر بین حلقه‌های مختلف زنجیره کشت و صنعت زیتون در بخش خصوصی با یکدیگر و نیز بین متولیان دولتی و بخش خصوصی با هم در بیان مسائل مختلف از جمله اولویت دادن به گونه‌های روغنی یا کنسروی زیتون در استان و توجه به سلیقه مصرف‌کنندگان و بازار محوری برای تعیین نوع گونه توسعه زیتون مشهود بود که این گوناگونی نظرات می‌تواند با جلسات هم‌اندیشی دیگر، به وفاق و هم‌افزایی منجر شود.

نگارنده به دلیل اطلاع از مسائل آبی، از منظر آب به این همایش و مسائل مطروحه در آن نگریسته و در راستای نیل به مقصود همایش، پنج موضوع را قابل تامل می‌دانم که امیدوارم ذینفعان و ذی‌مدخلان امر زیتون، این میوه بهشتی، مغذی و سرشار از برکت و شفا به آن توجه درخور عنایت فرمایند:

۱_ با توجه به وضعیت آب در استان گلستان که از چشم متولیان همایش و سخنرانان مخفی کند، به نظر می‌آید انتخاب گونه‌های کم‌آب طلب‌تر زیتون و گونه‌هایی که تحمل بیشتری در مقابل تنش‌های آبی دارند، مناسب استان گلستان بوده و در صورت وجود چنین گونه‌هایی، لازم به نظر می‌رسد که نسبت به پیوند این گونه‌ها بر تنه درختان موجود و نیز توسعه زیتون در استان از این گونه‌ها صورت گرفته و در صورت نیاز به تحقیقات، مراکز تحقیقاتی استان و کشور، نسبت به این امر مهم تسریع کنند.

۲_ در همایش عنوان شد که در حال حاضر متوسط عملکرد زیتون آبی در استان حدود چهار تن است که البته به عوامل گوناگون بستگی دارد و در صورت آبیاری به میزان ۱۰ هزار مترمکعب در هکتار، گونه‌های مناسب زیتون بیشترین عملکرد محصول (حدود ۱۶ تن در هکتار) را خواهد داشت و البته میزان آبیاری حدود ۷ هزار متر مکعب در هکتار برای عملکرد حدود ۱۲ تن در هکتار کافی دانسته شد. با توجه به عدم وجود منابع آب قابل توسعه در بخش کشاورزی، لزوم اجرای سیستم‌های آبیاری نوین برای افزایش راندمان آبیاری باغات زیتون و کاهش میزان آب مورد نیاز موضوعی ضروری است که برخی سخنرانان

به آن توجه کافی مبذول کردند و لازم است از سوی باغداران و مسئولان مرتبط به جد مورد توجه قرار گیرد.

۳_ از موارد مورد تاکید همایش، لزوم افزایش سطح کشت زیتون در استان گلستان از ۱۰ هزار هکتار موجود به حدود ۶۰ هزار هکتار بود. در این باب ذکر این نکته ضروری است که با توجه به اتمام سهم آب بخش کشاورزی از منابع آب زیرزمینی استان، امکان توسعه از این منابع آب غیر ممکن به نظر می رسد و در صورت ترجیح اقتصادی زیتون بر محصولات دیگر، لازم است از سطح زیر کشت محصولات آبی دیگر از منابع آب زیرزمینی مجاز کاسته شده و به جای آن، باغات زیتون احداث شود. از جمله منابع آبی دیگر برای توسعه زیتون، می توان به جایگزینی این محصول به جای زراعت در شبکه پایاب سدهای کوچک مخزنی و آبنندان های استان و نیز به شبکه پایاب سدهای بزرگ استان (با لحاظ کلیه تمهیدات و هماهنگی های لازم) نیز اندیشید.

۴_ موضوع توسعه باغات زیتون در بخشی از اراضی شیبدار جنوب و جنوبشرقی استان که دارای طیف حرارتی مناسب زیتون هستند نیز از موارد مطروحه در همایش بود. با توجه به میزان بارندگی در اراضی مورد اشاره، بنظر می آید به جای حدود ۷ هزار متر مکعب در هر هکتار، بتوان نیاز آبی حدود یک هزار متر مکعب در هکتار را متصور بود. این موضوع ضمن اینکه مواردی مثل کاهش سیل و حفاظت خاک را نوید می دهد، از طرف دیگر حاوی این هشدار نیز هست که به ازای هر هفت هکتار توسعه باغات در اراضی شیبدار، ناگزیر بیش از یک هکتار از اراضی در حال آبیاری بوسیله آبهای سطحی در دشت بدون آب خواهد ماند، لذا به جهت توسعه پایدار، انتخاب مناطق توسعه کشت زیتون در اراضی شیبدار بایستی با مطالعه بیشتر و هماهنگی بین متولیان بخش آب و بخش کشاورزی جانمایی شود که اجمالا و در نگاه کلی بنظر می آید بخشی از حوضه های آبریز خلیج گرگان و قره سو و زیر حوضه های مشرف بر سد در دست احداث نرماب، از حوضه های مناسب باشد. حوضه آبریز اترک علیرغم موارد مثبت، از نگاه صاحب این قلم به دلیل منابع آبی سیلابی و نامطمئن در زمره مناطق توسعه باغات از جمله زیتون قرار نمی گیرد.

۵_ ایجاد تاسیسات شیرین سازی آب دریای خزر و احداث خط انتقال آب در حوضه آبریز اترک برای توسعه باغات زیتون نیز توسط رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان مطرح گردید که در صورت داشتن توجیه اقتصادی می تواند به یکی از بزرگترین فرصت های استان در امر توسعه سطح زیر کشت زیتون تبدیل شود.

سایت ایرنا ، ۵ شهریور ۱۳۹۷

سایت ایسنا ، ۶ شهریور ۱۳۹۷

سایت فارس ، ۶ شهریور ۱۳۹۷

سایت مهر ، ۳ شهریور ۱۳۹۷

سایت خبر فارسی ، ۶ شهریور ۱۳۹۷

سایت هشتگ ، ۶ شهریور ۱۳۹۷